

WOJCIECH GIZICKI, *Security as a Multidimensional Value. Poland's Experience*, Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL, 2025, ss. 220. ISBN 978-83-66647-83-1.

DOI: <https://doi.org/10.18290/rns2026.006>

Przedmiot zainteresowania nauk o bezpieczeństwie jest szeroki. W tym obszarze toczy się wiele dyskusji wśród badaczy, obejmujących ewentualne ograniczenia pól badawczych. Panuje przekonanie, że nie wszystko może być poddane badaniom w ramach dyscypliny. Jakkolwiek zdecydowanie zasadne jest i nie budzące wątpliwości większe zwrócenie uwagi na kwestię wartości bezpieczeństwa. Obszar ten jednak jest wciąż rzadko podejmowany w Polsce, choć jest podstawową kategorią analityczną i badawczą, która pozycjonuje pozostałe zakresy refleksji naukowej.

Wojciech Gizicki jest profesorem uczelnianym, zatrudnionym w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II, gdzie kieruje Katedrą Socjologii Bezpieczeństwa i Kryminologii. Jego doświadczenie naukowe, dydaktyczne i organizacyjne jest znaczne i istotne. Dorobek naukowy Gizickiego koncentruje się na zagadnieniach aksjologii bezpieczeństwa, wspólnot bezpieczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem Europy Środkowej, oraz bezpieczeństwie międzynarodowym. Uczestniczył w wielu ważnych, specjalistycznych konferencjach, seminariach naukowych i projektach badawczych w Polsce i zagranicą. Współpracował także m.in. z Ministerstwem Spraw Zagranicznych i Ministerstwem Edukacji i Nauki, a także z kilkoma uczelniami i ośrodkami eksperckimi, specjalizującymi się w obszarze bezpieczeństwa.

W swojej najnowszej książce podjął zagadnienie wartości bezpieczeństwa w kilku wymiarach. Ma to swoje odwzorowanie w klasycznej strukturze monografii. Obejmuje ona Wstęp, cztery rozdziały, Zakończenie. Bibliografia zawiera wiele klasycznych pozycji naukowych, popołnionych przez badaczy z Polski i zagranicy. Dzieło jest opublikowane w języku angielskim, co przyczynia się do umiędzynarodowienia podjętych badań oraz szerszego zrozumienia perspektywy badawczej występującej w Polsce.

Celem badawczym Autora jest systematyzacja czterech uwarunkowań, mających bezpośrednie znaczenie dla postrzegania bezpieczeństwa jako wartości w Polsce (s. 14). W prowadzonych badaniach uwzględniono więc geopolitykę bezpieczeństwa, aktywność strategiczną, edukację dla bezpieczeństwa i dorobek nauk o bezpieczeństwie. Autor założył, zasadniczo słusznie, że mają one swoje znaczenie dla postrzegania bezpieczeństwa jako wartości w kilku wymiarach: indywidualnym, społecznym i narodowym. Mimo że analiza koncentruje się na specyfice szans i wyzwań w Polsce, to jednak nie brakuje w monografii kilku istotnych odniesień do czynników i procesów zewnętrznych, toczących się w globalnej przestrzeni. Mając na względzie wydarzenia z początku 2026 r., jest to zdecydowanie zasadne. Założenia badawcze i struktura pracy jest wypadkową przyjętych problemów badawczych. Mają one formę 4 pytań. Są one rzetelnie realizowane w kolejnych rozdziałach. W każdym z nich prezentowane są wyniki badań empirycznych, z różną intensywnością i zakresem danych. Nauki o bezpieczeństwie w Polsce w niewystarczającym stopniu wykorzystują zróżnicowane metody i narzędzia badawcze, gdyż bezpieczeństwo jest wielowymiarowe i wymaga podejścia interdyscyplinarnego. Autor podjął i konsekwentnie prowadził proces badawczy, w znacznym stopniu posługując się metodologią nauk społecznych i empirycznymi narzędziami badawczymi. Należy przy tym podkreślić, że wykorzystane zostały zarówno narzędzia ilościowe, jak i jakościowe. Przyjęta perspektywa łączy specyfikę kilku dyscyplin, jednak z oczywistych powodów przede wszystkim nauk o bezpieczeństwie i w części nauk socjologicznych. Jest to jednoznacznie wyrażone w konstrukcji pracy. Poszczególne rozdziały mają porównywalną formę i zakres przedmiotowy. Pozawala to na analizę wybranych przestrzeni w podobny sposób, z zachowaniem specyfiki danego zagadnienia.

W rozdziale pierwszym jest analizowane znaczenie geopolityki dla bezpieczeństwa Polski. Poczyniono analizę zarówno w kontekście zmian historycznych, jak i współczesnych, po roku 1989. Autor wskazuje, że czynniki geopolityczne są w zakresie bezpieczeństwa Polski zdecydowanie obiektywne, obejmując szanse i zagrożenia. Zasadniczo są one związane z położeniem na szlakach komunikacyjnych, pozycją w Europie Środkowej i przede wszystkim z sąsiedztwem z Rosją i Niemcami.

W rozdziale drugim wskazano na znaczenie, koncepcyjne i formalne, strategii bezpieczeństwa. Dokonano analizy tego zagadnienia w ujęciu dynamicznych zmian, obejmujących przeszłość, teraźniejszość i przyszłe wyzwania. Autor oparł to na wciąż obowiązującej Strategii Bezpieczeństwa Narodowego RP z 2020 r.

Jest to z pewnością dyskusyjne, jakkolwiek jednak należy to rozpatrywać w kontekście formalnym.

W rozdziale trzecim wskazano na walory edukacji dla bezpieczeństwa. Przedstawiono zarys koncepcji, ramy formalne oraz perspektywę uczniów, studentów i osób zaangażowanych w proces dydaktyczny. Fenomen klas mundurowych i studiów wyższych obejmujących problematykę bezpieczeństwa jest przy tym dostrzegalny także zagranicą i stanowi punkt odniesienia dla prób podjęcia podobnych inicjatyw w innych państwach.

W rozdziale czwartym Gizicki zaprezentował wybrane prace na temat nauk o bezpieczeństwie w Polsce. Podkreślono, że mimo młodego stażu dyscyplina dynamicznie się rozwija i osiąga istotne sukcesy. Autor wskazuje także na potrzebę większego włączenia się badaczy w międzynarodowy dyskurs naukowy. Nauki o bezpieczeństwie w Polsce mogą znacząco kształtować przestrzeń badawczą i analityczną, zwłaszcza w Europie Środkowej.

W Zakończeniu Autor udanie wskazuje na kilka kluczowych wniosków, zarysowuje przyszłe perspektywy oraz prezentuje odpowiedzi na pytania zawarte na wstępie. Podsumowuje, że wartość bezpieczeństwa wynika z chęci powadzenia przez człowieka stabilnego i szczęśliwego życia, co przekłada się na poziom narodowy i państwowy (s. 175).

Perspektywa badawcza i sposób organizacji badań nad wartością bezpieczeństwa przyjęte przez Autora są z pewnością warte uwagi. Książka stanowi oryginalną, udaną, zwartą całość. Prezentowana monografia dzięki wydaniu jej w języku angielskim daje szansę przybliżenia specyfiki nauk o bezpieczeństwie w Polsce w środowisku międzynarodowym. Obejmuje to kilka przestrzeni charakterystycznych wyłącznie lub w dużym stopniu tylko dla Polski. Mogą one zostać lepiej zrozumiane i przyjęte zagranicą.

*dr hab. Krzysztof Chochowski, prof. PANS
Państwowa Akademia Nauk Stosowanych
im. prof. Stanisława Tarnowskiego w Tarnobrzegu
e-mail: krzysztof.chochowski@edu.pans.tarnobrzeg.pl
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3198-9619>*